

протиправних дій підлітками і жертву злочину, її поведінку до і після моменту вчинення протиправного діяння. Адже, провокуюча поведінка жертви внаслідок її високого віктимного потенціалу, а також відсутність необхідної реакції на злочинні чи інші негативні дії, не вчинення опору діям злочинця створюють об'єктивну можливість вчинення злочину. Водночас, за допомогою розробки найбільш оптимальних заходів щодо віктимологічної профілактики, ступінь віктимності будь-якої людини може бути зведений до нуля і у відповідності з чим розвиток самої злочинності. Як зазначив А.Фаттах цілком можливо, що наші невдачі у галузі попередження злочинності зумовлене тим, що протягом століть вся увага була зосереджена на самому проступку або ж злочинці і не приділялась увага жертві, якої вона заслуговує.

ВІКТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖІНКИ-ЖЕРТВИ

Гельмич Д.М., слухач магістратури ННПФПСКМ НАВС

Сучасний етап розвитку України характеризується різноманітними негативними процесами, що відбуваються в економічній, політичній, соціальній та інших сферах життєдіяльності суспільства. Безробіття, зниження обсягів виробництва, незадовільні умови праці, низький розмір заробітної плати та інші негативні фактори обумовили не лише погіршення матеріального становища значної частини населення та зростання психологічної напруги, але й негативно позначились на криміногенній ситуації в державі. При цьому серед усієї сукупності злочинних посягань особливе занепокоєння викликають ті, що спрямовані саме на осіб жіночої статі.

Коло таких злочинів постійно розширюється, а особливий статус жінок як жертв уже ні в кого не викликає сумнівів. Нині цю проблему вже не можна не помічати та залишати поза увагою. Згідно статистики, яка наводиться Департаментом інформаційно-аналітичного забезпечення станом на 20 листопада 2013 року, жінки є жертвами кожної другої крадіжки, кожного третього шахрайства та розбійного нападу, кожного третього-четвертого пограбування, кожного четвертого вбивства, кожного шостого тяжкого тілесного ушкодження. А при вчиненні таких злочинів, як зґвалтування, сексуальні домагання, торгівля людьми, частка жінок є майже абсолютною. Статистика свідчить, що у 2012 році було зареєстровано 880 злочинів пов'язаних із статевою свободою та недоторканістю, основну масу з яких становлять жінки. Якщо при цьому також врахувати недосконалість статистичної звітності, а також високий рівень латентності, характерний для злочинів, жертвами яких є жінки, то масштаби піднятої проблеми набувають загрозливого характеру.

Вивченню даної проблеми було присвячено багато наукових праць таких видатних науковців у галузі кримінології та кримінального права, як: Ю.М.Антоняна, І.М.Даньшина, О.М.Джузи, А.П.Закалюка, А.Ф.Зелінського, О.О.Кваши, В.П.Конвалова, В.М.Кудрявцева, Н.Ф.Кузнецової, К.Б.Левченко, М.І.Мельника, В.О.Меркулової, О.С.Михайлова, В.С.Мінської, В.І.Полубинського, В.Я.Рибальської, Д.В.Рівмана, В.О.Тулякова, Л.В.Франка, Г.І.Чечеля, В.І.Шакуна, О.Ю.Юрченко та інших.

Виходячи з цього потрібно зазначити, що на сьогодні є досить актуальним розробка концептуальних основ визначення жінки як жертви, з урахуванням її анатомо-фізіологічних, психологічних, психічних відмінностей та їх особливого впливу на поведінку жінки в сучасному суспільстві.

Особливості жінки розглядалися вченими з різних галузей наук якими було досліджено психологічні відмінності між чоловіком та жінкою. Це дало підстави визначити наступне, - у жінок, як правило: менші зріст, вага, розмір мускулатури; об'єм та життєва місткість легенів; відносно слабша і менш стійка серцево-судинна система; серце легше, стінки його тонші; пульс частіший; кров відносно легша. Це підтверджує, що жінка за анатомо-фізіологічними особливостями біологічно слабша істота, обмежена у своїх фізичних можливостях, що зумовлює її певні звички, прагнення, інтереси, які позначаються на можливих варіантах вибору поведінки, способах, мотивах дій, робить її уразливішою у конфліктних ситуаціях, під час не передбачуваного нападу чи застосування психічного насильства тощо.

Специфічність жіночої поведінки зумовлює пластичність, адекватність стану жінки ситуації, обставинам що складаються, розвинення сфери підсвідомого, жіночої інтуїції. Особливості анатомо-фізіологічного характеру, специфічних психічних процесів зумовлюють особливості почуттєвої, емоційної життєдіяльності жінки, які за своєю природою є більш емоційними та чутливими до навколишнього середовища.

Дослідження вчених показали, що жінки які зазнали насильства характеризуються певною низкою спільних рис, а саме: 1. Заздалегідь пасивні, але не зважаючи на це досить сильно здатні використовувати оточення для виживання; 2. Мають низку самооцінку, є невпевненими у собі та схильні брати на себе відповідальність за дії кривдника; 3. Вважають, що сексуальні стосунки можуть стабілізувати відносини в цілому; 4. Переконані в тому, що ніхто не може допомогти їм розв'язати проблему насильства.

Слід зазначити, що при вчиненні деяких видів злочинів сприяють такі соціально статусні та психологічні риси жінок, як: 1. Специфіка поведінки (повелінка жінки, яка може підштовхнути, спровокувати злочин); 2. Певне суспільне або службове становище; 3. Рід занять; 4. Особисті властивості жінки (темперамент, характер, інтелект).

Вивчаючи особу жінки-жертви як суб'єкта злочинного посягання треба перш за все мати на увазі, що між особою жінки та її поведінкою існує незрозумілий зв'язок, який потребує глибокого вивчення.

Отже, віктимність жінок — це потенційна чи реалізована в конкретній життєвій ситуації підвищена здатність жінки за певних обставин стати жертвою злочинного посягання, що обумовлена її статевими особливостями, а також комплексом інших природжених або набутих соціальних, психологічних і фізичних якостей особистості та особливостей поведінки. Для розробки і проведення ефективних заходів запобігання випадкам перетворення жінки в жертву злочину необхідно знати фізіологічні та психічні особливості, які визначають її подальшу поведінку й цілком обумовлюють підвищену віктимність останньої.

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖЕРТВИ СТАТЕВОГО ЗЛОЧИНУ

Симоненко Н.О., здобувач кафедри кримінально-правових дисциплін
ННПП НАВС

Боротьба зі злочинністю в нашій країні переходить до системного впливу на неї. Тобто, виконуються комплексні програми загальносоціальних і кримінально-правових заходів протидії цьому негативному явищу, але їхні зусилля спрямовано переважно на опрацювання заходів впливу на злочини та злочинців, а жертва злочину найчастіше залишається поза увагою та розглядається лише як джерело інформації про злочин і злочинця. А потерпілий є однією з центральних фігур досудового слідства, а тим більше якщо мова йде про злочин проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Дослідження згвалтування й ефективного попередження цього злочину неможливо без віктимологічного аналізу, тобто без дослідження жертви злочину, впливу жертви на вчинене згвалтування, без використання у профілактичних цілях відповідної інформації.

Говорячи про віктимність жінок з точки зору можливого згвалтування, слід зазначити, що у ряді випадків серйозне криміногенне значення має репутація жінки, як доступної або невибагливої у знайомствах і статевих зв'язках. Виходячи з подібної репутації жертви, гвалтівник майже завжди розраховує на те, що жертва не буде звертатися з заявою до міліції, тому що: а) для жертви це не занадто значима подія, у зв'язку з чим, будучи раніше кимсь згвалтованою, вона не сповістила про це у правоохоронні органи; б) жертва не хоче розголошувати про себе які-небудь факти, побоюючись „дурної слави”.

Будучи фактором, що обумовлює віктимність жінки як жертви згвалтування відносно сексуального насильства, негативна репутація